

Загородня Алла Анатоліївна,

ORCID ID: 0000-0003-2418-1670

*доктор педагогічних наук, професор,**головний науковий співробітник відділу історії та філософії освіти**Інститут педагогіки Національної академії педагогічних наук України*

ЦИФРОВІ ПЛАТФОРМИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ СПРЯМОВАНOSTІ СТУДЕНТІВ ДО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

DIGITAL PLATFORMS AS A TOOL FOR SHAPING STUDENTS' COGNITIVE ORIENTATION IN LEARNING A FOREIGN LANGUAGE

У статті розглядається роль цифрових платформ у формуванні пізнавальної спрямованості студентів до вивчення іноземної мови у закладах вищої освіти. Проаналізовано вплив глобалізації, цифровізації, популяризації дистанційного та змішаного навчання, мобільності студентів, міжнародних освітніх програм та проєктів на модернізацію підходів до викладання іноземних мов. Підкреслено, що традиційні методи навчання не завжди забезпечують достатній рівень залученості студентів, тому цифрові платформи стають ефективним інструментом стимулювання пізнавальної спрямованості та розвитку критичного мислення. У статті класифіковано сучасні цифрові платформи за напрямками застосування: платформи для структурованого вивчення мови (Coursera, edX, FutureLearn, Prometheus, EdEra, Udemy); тренування лексичних і граматичних навичок (Duolingo, Busuu, Memrise, Quizlet, Kahoot); професійні освітні платформи (Oxford University Press, Macmillan Education, National Geographic Learning, ETS); платформи комунікативної практики (Italki, Tandem, HelloTalk); сервіси для колаборативного письма та створення проєктів (Google Workspace, Microsoft 365, Padlet, Trello, Canva, Miro, Notion); соціальні мережі та міжнародні освітні проєкти (eTwinning, Erasmus+ Virtual Exchange). Встановлено, що комплексне використання цифрових платформ стимулює пізнавальну спрямованість студентів, розвиває мотивацію, міжкультурну комунікацію та навички самостійного навчання. У статті висвітлено перспективи подальших досліджень, які полягають в окресленні та апробації організаційно-педагогічних умов інтеграції цифрових платформ в освітній процес закладів вищої освіти з метою формування пізнавальної спрямованості студентів, а також у розробленні методичних рекомендацій для викладачів щодо використання цифрових інструментів у контексті змішаного та дистанційного навчання.

Ключові слова: пізнавальна спрямованість, студенти, університет, іноземна мова, цифрові платформи.

The article examines the role of digital platforms in fostering students' cognitive orientation in learning foreign languages in higher education institutions. The influence of globalization, digitalization, the popularization of distance and blended learning, student mobility, and international educational programs and projects on the modernization of foreign language teaching approaches is analyzed. It is emphasized that traditional teaching methods do not always ensure sufficient student's orientation, making digital platforms an effective tool for stimulating cognitive orientation and developing critical thinking. The article classifies contemporary digital platforms according to their areas of application: platforms for structured language learning (Coursera, edX, FutureLearn, Prometheus, EdEra, Udemy); for practicing lexical and grammatical skills (Duolingo, Busuu, Memrise, Quizlet, Kahoot); professional educational platforms (Oxford University Press, Macmillan Education, National Geographic Learning, ETS); platforms for communicative practice (Italki, Tandem, HelloTalk); services for collaborative writing and project creation (Google Workspace, Microsoft 365, Padlet, Trello, Canva, Miro, Notion); social networks and international educational projects (eTwinning, Erasmus+ Virtual Exchange). It has been established that the integrated use of digital platforms stimulates students' cognitive orientation, enhances motivation, intercultural communication, and self-directed learning skills. The article outlines prospects for further research, which include identifying and testing organizational and pedagogical conditions for integrating digital platforms into higher education, aiming to foster students' cognitive orientation, as well as developing methodological recommendations for lecturers on using digital tools in blended and distance learning contexts.

Key words: cognitive orientation, students, university, foreign language, digital platforms.

Постановка проблеми. Вплив глобалізації, цифровізації (AI-помічники ((ChatGPT, Gemini, Grammarly), EdTech), популяризація дистанційного та змішаного навчання (Google Meet, Zoom, Teams), поширення міжкультурних контактів, мобільності, міжнародних освітніх програм і спільних проєктів (Erasmus+, eTwinning, Horizon Europe), піднесення парадигми безперервного

навчання (lifelong learning) зумовлюють необхідність модернізації підходів до викладання іноземних мов. При цьому традиційні методи навчання вже не завжди забезпечують достатній рівень залучення студентів, тому сучасні цифрові платформи стають важливим інструментом активізації пізнавальної спрямованості студентів університету.

Таким чином, дослідження ролі цифрових платформ у формуванні пізнавальної спрямованості студентів до вивчення іноземної мови є актуальним та перспективним напрямом сучасної педагогічної науки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблема цифрової трансформації освіти та її вплив на формування пізнавальної спрямованості студентів університету набула широкого вивчення серед вітчизняних дослідників, зокрема: В. Волкогон, О. Ткаченко [1], Н. Морзе, І. Шевченко, В. Гриньова [3], Р. Пасічник, О. Ляшенко [4], А. Приходько, І. Ковальчук [5], Н. Іваненко, А. Бойко, Л. Федорчук, І. Панченко, Д. Марієв [11], О. Лисенко [15], В. Семенець, І. Дмитренко [16], Р. Махачашвілі [12], а також зарубіжних, як-от: Дж. Кармо (англ. J. Carmo), Д. Ласерда (англ. D. Lacerda), С. Клінгенберг (нім. K. Клінгенберг), Ф. Піран (англ. F. Piran) [8], П. Сільва (англ. P. Silva) [9], К. Мюллер (нім. C. Müller), Т. Мільденбергер (англ. T. Mildenerger) [13], Й. Обер (англ. J. Ober) [14], які розглядали питання цифрової трансформації у вищій освіті, акцентуючи увагу на її ролі в інтеграції у європейський освітній простір, підвищенні якості навчання, розвитку компетентностей студентів та модернізації методів викладання. Дослідники виокремлюють різні аспекти цього феномену, серед яких: стратегічна інтеграція цифрових платформ, вплив на педагогічні практики, мотиваційний та когнітивний компоненти навчальної діяльності, а також міжкультурна взаємодія у контексті глобалізованого освітнього середовища.

Мета статті полягає в теоретичному обґрунтуванні та дослідженні ролі цифрових платформ як інструменту формування пізнавальної спрямованості студентів до вивчення іноземної мови.

Виклад основного матеріалу. У низці стратегічних документів України, а також у нормативно-правових актах Європейського Союзу підкреслюється пріоритет цифрової трансформації освіти як ключового чинника її модернізації та інтеграції у європейський освітній простір, зокрема у: Національній стратегії розвитку освіти в Україні

на 2021–2031 pp. (2013 p.) [7]; Рекомендації Ради ЄС щодо ключових компетентностей для навчання протягом життя (Key Competences for Lifelong Learning) (2018 p.) [6]; Концепції «Цифрова трансформація освіти в Україні» (2020 p.) [2]; Європейській політиці цифрової освіти (Digital Education Action Plan, 2021–2027) (2020 p.) [10], тощо.

На переконання Н. Іваненко, цифровізація освіти є не суто технологічною модернізацією освітнього процесу, але й стратегічним чинником інтеграції освітніх систем у глобальний та європейський освітній простір [11].

Зокрема, німецький науковець К. Мюллер (нім. C. Müller) зауважує, що імплементація цифрових інструментів навчання та діджиталізація освітнього процесу сприяє розвитку критичного мислення та формуванню ключових професійних компетентностей майбутніх фахівців – тих самих «must have» навичок, які визначені рамками Європейського Союзу як базові вимоги до фахівців XXI століття [13].

З точки зору Р. Пасічника, цифровізація вищої освіти сприяє не лише інтеграції України у європейський освітній простір, але й забезпечує мобільність студентів і викладачів та є необхідною для адаптації освітніх програм до європейських стандартів [15].

Він також наголошував на тому, що цифровізація українських університетів у порівнянні з європейськими практиками підвищує міжнародну конкурентоспроможність вищої освіти та сприяє інтеграції України у європейський освітній простір [15].

На переконання В. Волкогон цифровізацію освіти слід розглядати як стратегічний напрям розвитку освіти і науки в Україні, що дозволяє ефективно збирати та аналізувати дані про освітній процес [1].

З поміж європейських науковців, Й. Обер (англ. J. Ober) у своїх роботах зазначав, що «цифровізація освіти змінює методи викладання та оцінювання знань і дозволяє адаптувати освітній процес під індивідуальні потреби студентів із застосуванням онлайн-платформ та штучного інтелекту (ШІ)» [14].

Зосереджуючись більш детально на проблематиці нашого дослідження – зокрема, на вивченні ролі цифрових платформ у формуванні пізнавальної спрямованості студентів до вивчення іноземної мови, – доцільно розглянути наукові підходи та погляди провідних дослідників, які висвітлюють це питання в сучасному освітньому контексті.

Зокрема, українська дослідниця Н. Морзе у своїх наукових доробках зазначала, що цифровізація освіти є ключовим чинником модернізації освітнього процесу в закладах вищої освіти, що дозволяє підвищити ефективність викладання та навчання. На її думку означене у свою чергу також сприяє підвищенню рівня цифрових компетентностей студентського та професорсько-викладацького складу, а також уможливорює доступність вищої освіти крізь призму створення електронних навчальних курсів (ЕНК) і цифрових платформ [3].

Цікавою є думка Р. Махачашвілі, яка вважає, що впровадження цифрових навчальних платформ дозволяє підвищити якість навчання, інтегрувати різні освітні ресурси та покращити доступ до навчального контенту [12].

Слід також представити наукове бачення Дж. Кармо (англ. J. Carmo), який зазначає, що цифрові платформи сприяють більш ефективній оптимізації процесу комунікації між викладачами та студентами завдяки наприклад внутрішньо університетським навчальним курсам [8].

У своїх дослідженнях В. Семенець підкреслював, що цифрові платформи сприяють не лише розвитку пізнавальної спрямованості студентів університету, але й розвитку навичок самоосвіти та критичного мислення [16].

Проаналізовані наукові підходи підводять нас до необхідності навести приклади сучасних цифрових платформ, що активно використовуються у процесі вивчення іноземних мов та сприяють формуванню пізнавальної спрямованості студентів університету.

Так, наприклад з метою структурованого вивчення іноземної мови, самонавчання та тренування доцільно використовувати наступні освітні платформи загального доступу, як-от: Coursera, edX, FutureLearn, Prometheus, EdEra, Udemy, які пропонують курси з методикою викладання англійської, академічним письмом, міжкультурною комунікацією, а також містять інтерактивні відео-курси.

За для вивчення лексичного та граматичного матеріалу, а також практикування навичок читання й аудіювання слід застосовувати такі цифрові платформи, як-от: Duolingo, Busuu, Memrise, LearningApps, Wordwall, Quizlet, Kahoot, Blooke, які пропонують гейміфікацію в поєднанні з класичним вивченням матеріалу.

Серед більш професійних цифрових платформ для вивчення іноземної мови доцільно виокремити Oxford University Press, Macmillan

Education, National Geographic Learning, Educational Testing Service.

Чудовим прикладом платформ комунікативної практики слугують такі, як-от: Italki, Tandem, HelloTalk, Speaky, Conversation Exchange, Mizou, Replika, TalkPal AI, які стануть в нагоді при бажанні покращити навички з аудіювання та міжкультурної комунікації, адже вони пропонують пошук партнерів для мовного обміну і безпосередньо живе спілкування з носіями мови.

Доцільно також застосовувати такі цифрові платформи, як Zoom, Google Meet, Microsoft Teams, Viber, WhatsApp за для проведення інтерактивних занять, дебатів, дискусій.

Не меш ефективними цифровими платформами в розвитку пізнавальної спрямованості студентів до вивчення іноземної мови та критичного мислення є наступні: TED Talks, BBC Learning English, Cambridge English, British Council, VOA Learning English, Test English, які публікують автентичний контент, що формує інтерес студентської молоді до вивчення іноземної мови через актуальні теми.

Так, наприклад користувачам платформи English Test пропонують тексти для читання та аудіювання, що розподілені за рівнями знань від A1 до C1 й охоплюють цікаві та нагальні для молоді теми, як-от: «My life abroad»; «Online shopping»; «Living in a small town vs a big city»; «How will life be different after Covid-19?»; «Black Friday»; «Adopting a child»; «SpeedFlatmating (Accommodation)»; «Profiting from true crime stories»; «AI boomers vs AI doomers»; «Scamming the Scammers»; «Deadly TikTok challenges»; «Coolcationing: A new travel trend»; «Using AI to talk to the deceased»; «Regulating deepfakes»; «Am I in a toxic relationship?»; «Will humans become supermachines?»; «Do you suffer from cyberchondria?»; «Dark Tourism»; «The benefits of a bilingual brain»; «Chronic Fatigue Syndrome», тощо.

Також допомагають у формуванні навичок академічного письма, перевірці мовних структур і розвитку рефлексії цифрові платформи, які базуються на ШІ (ChatGPT, Gemini, DeepL Write, Grammarly, QuillBot).

В рамках вправлення у колаборативному письмі, створенні презентацій та проєктів можна запропонувати студентами скористатися такими цифровими платформами Google Workspace for Education (Docs, Slides, Jamboard), Microsoft 365 (Word Online, PowerPoint, Teams), Padlet, Trello, Canva, Miro, Trello, Notion, тощо.

Варто також акцентувати увагу на такому виді цифрових платформ, як соціальні мережі, адже вони надають доступ до живої мови крізь призму читання постів, участі в міжнародних челенджах (#BookTok, #LanguageExchange), написання коментарів, огляд мемів, перегляд рілсів, тощо. Окреслене у свою чергу формує пізнавальну спрямованість та бажання бути безпосереднім учасником реального іншомовного середовища, і відповідно стимулює сприйняття мови не як навчальної дисципліни, а як інструменту сучасної комунікації в міжкультурному просторі.

Ідеальним продовженням в траєкторії вивчення іноземної мови можуть стати міжнародні платформи освітніх проєктів, що поєднують мовну практику та міжкультурну взаємодію (eTwinning, Erasmus+ Virtual Exchange).

Висновки і перспективи подальших досліджень. Здійснене дослідження спрямоване на обґрунтування та дослідження ролі цифрових платформ як інструменту формування

пізнавальної спрямованості студентів до вивчення іноземної мови, підтверджує, що цифрові платформи є важливим інструментом модернізації освітнього процесу в закладах вищої освіти, оскільки вони створюють сприятливі умови для розвитку мотивації, критичного мислення, колаборації та міжкультурної взаємодії.

Доведено, що цифрові платформи забезпечують студентам можливість навчатися в автентичному середовищі, розвивати іншомовну компетентність шляхом реальної комунікації, що, своєю чергою, сприяє підвищенню якості іншомовної підготовки у закладах вищої освіти.

Подальші наукові розвідки полягають в окресленні та апробації організаційно-педагогічних умов інтеграції цифрових платформ в освітній процес закладів вищої освіти з метою формування пізнавальної спрямованості студентів, а також у розробленні методичних рекомендацій для викладачів щодо використання цифрових інструментів у контексті змішаного та дистанційного навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Волкогон В., Ткаченко О. Сучасний стан та перспективи цифрової трансформації освіти та науки в Україні в контексті стратегічного партнерства з ЄС. Київ: НАПН України, 2023. 240 с.
2. Концепція цифрової трансформації освіти і науки на період до 2026 року. Київ, 2021. URL: <https://mon.gov.ua/news/kontseptsiya-tsifrovoi-transformatsii-osviti-i-nauki-mon-zaproshue-do-gromadskogo-obgovorennya> (дата звернення: 30.10.2025).
3. Морзе Н., Шевченко І., Гриньова В. Модернізація освіти в цифровому вимірі: монографія. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2021. 320 с.
4. Пасічник Р., Ляшенко О. Цифрова трансформація вищої освіти як чинник інтеграції в європейський освітній простір. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2024. 280 с.
5. Приходько А., Ковальчук І. Економічні аспекти цифрової трансформації вищої освіти в Україні в умовах соціально-економічної кризи. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2022. 200 с.
6. Рекомендація Європейського Парламенту та Ради «Про основні компетенції для навчання протягом усього життя» від 18.12.2006. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/994_975 (дата звернення: 30.10.2025).
7. Указ Президента України «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» від 25.06.2013 № 344/2013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/344/2013> (дата звернення: 30.10.2025).
8. Carmo J., Lacerda D., Klingenberg C., Piran F. Digital transformation in the management of higher education institutions. *Sustainable Futures*. Vol. 9. 100692.
9. Carmo J., Silva P. Technologies supporting digital transformation in higher education management. Lisbon: University of Lisbon Press, 2020. 180 p. 100692.
10. Digital Education Action Plan 20212027. Брюссель, 2020. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX%3A52000DC0624> (дата звернення: 30.10.2025).
11. Ivanenko N., Boiko A., Fedorchuk L., Panchenko I., & Marieiev, D. (2023). Development of educational policy in Ukraine in the context of European integration and digital transformation. *Revista Eduweb*, Вип. 17(2). 2023. 296–305. <https://doi.org/10.46502/issn.1856-7576/2023.17.02.25>
12. Makhachashvili R., Semenist, Ivan Transformative, Transdisciplinary, Transcendent Digital Education: Synergy, Sustainability and Calamity Proceedings. *IMCIC – International Multi-Conference on Complexity, Informatics and Cybernetics*. Vol. 1. 2024. P. 273–280.
13. Müller C., Mildenberger T. Facilitating flexible learning by replacing classroom time with an online learning environment: A systematic review of blended learning in higher education. *Educational Research Review*, 34. 2021. P. 100394.
14. Ober J., Müller M. Digital Transformation in Higher Education: Challenges and Opportunities. Berlin: Springer, 2021. 350 p.

15. Pasichnyi R., Lysenko O. Digital Transformation of Higher Education in Ukraine: Challenges and Perspectives. Kyiv: National University of Kyiv-Mohyla Academy, 2022. 220 p.

16. Semenets V., Dmytrenko I. The Influence of Information Search on Changing the Culture of Academic Assessment in Ukraine. Kyiv: Kyiv National University of Trade and Economics, 2023. 190 p.

© Загородня А. А.

Стаття поширюється на умовах ліцензії CC BY 4.0

Стаття надійшла до редакції 19.10.2025

Стаття прийнята 08.11.2025

Стаття опублікована 01.12.2025